

بررسی خطاب‌های نهج البلاغه

کبری خدا بخش دهنی

زمستان ۹۳

سرشناسه	خداپخش دهقی، کبری، ۱۳۶۵ -
عنوان قراردادی	نهج البلاغه، فارسی- عربی، برگزیده، شرح
عنوان و نام پدیدآور	بررسی خطاب های نهج البلاغه/ کبری خداپخش دهقی.
مشخصات نشر	بهارستان: دانشیاران ایران، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	۲۹۴ص، ۱۴×۲۱/۵، ۲۱/۵م.
شابک	۵-۵۶-۸۱۱۸-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی:	فیپا
یادداشت	عنوان دیگر: بررسی خطابه های امام علی علیه اسلام به یارانش.
عنوان دیگر	بررسی خطابه های امام علی علیه اسلام به یارانش.
موضوع	علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق -- خطبه ها
منوع	Public speaking -- *Ali ibn Abi-talib, Imam I, 600-661
موضوع	علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. نهج البلاغه --
	خطبه ها -- نقد و تفسیر
شماره روده	علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. نهج البلاغه.
	برگزیده، شرح
رده ی کنگره	۱۳۹۴ ح/۳۸۰۴۲۲ BP
رده بندی دیویی	۲۹۷/۹۱۵
شماره کتابشناسی ملی	۸۸ ۳۱

شناسه کتاب

نام کتاب:	خطاب های نهج البلاغه
مؤلف:	کبری خداپخش دهقی
مدیریت انتشارات:	روح الله گلستانی
شابک:	۵۶-۸۱۱۸-۶۰۰-۹۷۸
ناشر:	دانشیاران ایران
چاپ و صحافی:	پرستش
قیمت:	۱۱۶۰۰۰ ریال
نوبت چاپ:	اول/ ۱۳۹۴
شمارگان:	۱۰۰۰ نسخه

مرکز بخش:

تهران، میدان بهارستان، خیابان ایران، کوچه کبریتی، کوچه رفا، پلاک ۲

همراه: ۰۹۱۲۱۳۸۳۷۱۸، تلفن: ۳۳۵۵۶۵۷۱، ۳۸۱۳۵۵

فروشگاه اینترنتی کتاب پایابوک: www.payabook.com

قدرت بیان و تکلم ("الرّحمٰن، علم القرآن، خلق الانسان، علمه البیان) یکی از نعمت‌های بزرگی است که خداوند به انسانها عنایت فرموده است این قدرت عظیمی که بوسیله‌ی آن می‌تواند آنچه در باطن و وجودشان است به یکدیگر بفهمانند. بیان، به قول علامه طباطبائی در المیزان به معنای پرده‌برداری از هر چیز است و مراد آن در اینجا (ذیل آیه‌ی علمه البیان) کلامی است که از آنچه در ضمیر هست پرده برداشته دارد. البته بیان می‌تواند شامل کتابت و خط و موارد دیگری هم باشد چون به‌آورد هم می‌توانند مبین و آشکارکننده‌ی چیزی باشند ولی شاخص این مجموعه‌ها، همان سخن گفتن می‌فرمایند: منظور این (علمه البیان) است. مرحوم علامه طباطبائی (ره) در ذیل آیه‌ی نیست که خداوند سبحان لغات را برای بشر وضع کرده باشد و سپس به وسیله‌ی وحی به پیغمبری از پیامبران و یا به وسیله‌ی الهام به همه‌ی مردم آن لغات را به بشر تعلیم داده باشد برای اینکه خود انسان بدان جهت که به حکم

اضطرار در ظرف اجتماع قرار گرفت طبعاً به اعتبار تفهیم و تفهیم (فهمیدن و فهماندن) وادار شد. نخست با اشاره و سپس با صدا و در آخر با وضع لغات یعنی قرار داد دسته جمعی به این مهم خود پرداخت و این همان تکلم و نطق است. خطابات نهج البلاغه هم نوعی از بیان است که امام علی (علیه السلام) به وسیله‌ی خطبه‌ها، نامه‌ها و حکمت‌هایش مردم را مورد خطاب قرار داده است تا حقایقی را به آنها بفهماند و آنها را هدایت کند. از مهمترین ویژگی‌های نهج البلاغه، رسالت جاویدان آن است، چرا که مفادیم از شمسند علوی متناسب با نیازها و نیازمندی‌های انسان در همه اصرار شکن گرفته و از زلال حقیقت جوشیده است. با وحی الهی در ارتباط ربا تفهیم‌های نورانی علوم نبوی و نیز فطرت سالم انسان‌ها هماهنگ است. این نهج البلاغه با فطرت سالم انسانها هماهنگ است، به همین سبب کهنگی نمی‌پذیرد و چراغ راه رهروان حقیقت است. خطاب یکی از روش‌های ارتباط است. چگونگی استفاده از خطابه‌هاست که تفاوت فرد بلیغ و غیر بلیغ را تا حد زیادی مشخص می‌نماید. نهج البلاغه نیز که سراسر فصاحت و بلاغه، برده و دلیل روشنی بر فصیح و بلیغ بودن امیر مؤمنان می‌باشد دارای خطابه‌ی فراوانی است. در این تحقیق سعی گردیده خطاب در نهج البلاغه مورد بررسی قرار گیرد و با روش جمع‌آوری اطلاعات، مبانی خطابات، حوزه‌های مختلف خطاب و انواع وجوه خطاب در نهج البلاغه بررسی شود.

«و من الله التوفیق»

فهرست مطالب

فصل اول: مبانی خطاب	۱۳
۱-۱ معنی لغوی خطاب	۱۵
۱-۲ مشتقات واژه خطاب در قرآن کریم	۱۶
۱-۲-۱ به معنای روبرو سخن گفتن	۱۶
۱-۲-۲ به معنای مراجعه کردن با سخن	۱۷
۱-۲-۳ به معنای سخن و کلام	۱۷
۱-۲-۴ به معنای علم قضاوت (فصل الخطاب و شناخت زانیان)	۱۸
۱-۲-۵ (خطبه) به معنای خواستگاری	۱۹
۱-۲-۶ شأن و امر عظیم (کار)	۲۰
۱-۳ خطاب در علم اصول	۲۰
۱-۴ سبک خطاب	۲۱
۱-۵ ادات ندا	۲۲
۱-۵-۱ اهداف ندا	۲۴

- ۲-۵-۱ تذکرات ۲۵
- فصل دوم: حوزه‌های مختلف خطاب ۳۷
- ۲-۱ اهداف خطیب در گفتن خطبه، یا نوشتن نامه ۲۹
- ۲-۲ حوزه آگاهی و اندیشه ۳۰
- ۲-۲-۱ آگاهی دادن و اطلاع رسانی ۳۱
- ۲-۲-۲ تعلیم و آموزش ۳۲
- ۲-۲-۳ واداشتن به تفکر و اندیشیدن ۳۴
- ۲-۲-۴ ارتقاء سطح بینش ۳۵
- ۲-۲-۵ ایجاد نگرش و ذهنیت صحیح ۳۷
- ۲-۲-۶ ایجاد قدرت نقادی ۳۹
- ۲-۷ ترویج و تذکر ۴۱
- ۲-۸ نغمه‌ی: اهم عناوین و موضوعات یک خطبه‌ی دینی ۴۳
- ۲-۲-۹ داده سلیم در حوزه اندیشه ۴۵
- ۲-۳ حوزه گرایش ۴۷
- ۲-۳-۱ چگونگی تأثیر بر گرایش‌ها ۵۰
- ۲-۳-۲ انواع اهداف در گرایش‌ها ۵۲
- ۲-۳-۲-۱ ایجاد گرایش‌ها ۵۳
- ۲-۳-۲-۲ اصلاح گرایش‌ها ۵۴
- ۲-۳-۲-۳ تقویت گرایش‌های خوب ۵۵
- ۲-۳-۲-۴ کشف گرایش‌های فطری اصلی و ارزشمند ۵۷
- ۲-۳-۲-۵ تجلی گرایش‌های خوب ۵۸
- ۲-۳-۲-۶ ایجاد انس ۶۰
- ۲-۳-۲-۷ برانگیختن احساس و انگیزه ۶۰
- ۲-۳-۳ نگاهی به اهم عناوین و موضوعات گرایش‌های معنوی .. ۶۲
- ۲-۳-۴ اهداف سلبی در حوزه گرایش‌ها ۶۴

۶۸.....	۲-۴ حوزه رفتار
۷۱.....	۲-۵ حوزه سخنوری (خطاب قرار دادن مخاطبان)
۷۱.....	۲-۵-۱ فصاحت خطیب
۷۲.....	۲-۵-۲ بلاغت خطیب
۷۳.....	۲-۵-۳ تشویق کردن مخاطبان
۷۵.....	۲-۵-۳-۱ محاسن تشویق
۷۵.....	۲-۵-۴ احترام به شخصیت مخاطبان در هنگام خطبه خواندن
۷۵.....	۲-۵-۴-۱ به نرمی سخن گفتن
۷۷.....	۲-۵-۴-۲ احترام گذاشتن به مخاطبان
۷۸.....	۲-۵-۵ روش انداز و تبشیر (هشدار دادن به مخاطب)
۷۸.....	۲-۵-۵-۱ تربیت انداز و تبشیر (هشدار)
۸۰.....	۲-۵-۷ محبت کردن به مخاطب
۸۱.....	۲-۵-۷-۱ وجود نوعی کشت در میان موجودات
۸۲.....	۲-۵-۷-۲ علل سه گانه محبت به انسان
۸۲.....	۲-۵-۷-۳ جایگاه محبت در عرفان
۸۴.....	۲-۵-۸ نصیحت کردن مخاطبان در هنگام خطبه خواندن
۸۵.....	۲-۵-۸-۱ چه عاملی باعث روی آوردن به نصیحت می شود؟
۸۵.....	۲-۵-۸-۲ عامل کلیدی در کارساز بودن نصایح
۸۹.....	۲-۵-۹ نفرت و بیزاری از افعال مخاطبان
۹۰.....	۲-۵-۱۰ عقل و خرد کافی خطیب
۹۰.....	فصل سوم: انواع وجوه خطاب در نهج البلاغه
۹۷.....	۳-۱ شکل های مختلف خطاب در نهج البلاغه
۹۸.....	۳-۲ خطاب هشدار
۱۳۱.....	۳-۳ خطاب جنس
۱۵۰.....	۳-۴ خطاب توهین آمیز

۱۵۸	۳-۵ خطاب بیزاری و نفرت
۱۶۲	۳-۶ خطاب تلوین (گوناگون)
۱۶۵	۳-۷ خطاب عموم با لفظ عام
۱۸۶	۳-۸ خطاب خصوصی با الفاظ خصوصی
۱۹۳	۳-۹ خطاب عمومی با لفظ خاص
۲۰۷	۳-۱۰ خطاب خصوصی با لفظ عام
۲۰۸	۳-۱۱ خطاب تویخ آمیز
۲۲۲	۳-۱۲ خطاب حسرت انگیز و دردآور
۲۲۵	۳-۱۳ خطاب حقیقی به جمادات
۲۲۶	۳-۱۴ خطاب عطوفانه
۲۴۵	۳-۱۵ خطاب شوق
۲۵۲	۳-۱۶ خطاب سبب انگیز
۲۵۴	۳-۱۷ خطاب بند و آزاد
۲۷۴	۳-۱۸ خطاب شناس
۲۸۳	۳-۱۹ خطاب گروه
۲۸۹	۳-۲۰ خطاب احترام آمیز
۲۹۱	۳-۲۱ خطاب تمسخر آمیز
۲۹۲	نتیجه‌گیری
۲۹۵	منابع و مأخذ: (فارسی و عربی)